

Utbildningsutskottets betänkande

1977/78: 10

med anledning av propositionen 1977/78: 36 om kommunal vuxen-
utbildning jämte motioner

Propositionen

I propositionen 1977/78: 36 har regeringen (utbildningsdepartementet) — efter föredragning av statsrådet Wikström —

1. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i propositionen om kommunal vuxenutbildning,
2. föreslagit riksdagen att godkänna de riktlinjer för försöksverksamhet med etappindelning av olika kurser i samma ämne enligt läroplanerna för grundskolans högstadium och gymnasieskolan som angetts i propositionen.

Propositionen behandlar vissa förslag som lagts fram av kommittén för studiestöd åt vuxna (SVUX) i betänkandet (SOU 1975: 59) Utbildning för vuxna och ett förslag från skolöverstyrelsen (SÖ) om linje- och ämneskonstruktion inom kommunal vuxenutbildning.

Med hänsyn till det nu rådande ekonomiska läget, till remissinstansernas ställningstaganden och till behovet av översyn av den kommunala vuxenutbildningen följs inte SVUX förslag om s. k. garantikurser inom kommunal vuxenutbildning.

I propositionen föreslås en viss förstärkning av skolledarresurserna inom kommunal vuxenutbildning. Vissa medel bör enligt propositionen ställas till SÖ:s förfogande för att tilldelas kommuner som har en nystartad kommunal vuxenutbildning eller en begränsad kommunal vuxenutbildning i förhållande till befolkningsunderlaget. Avsikten är att förslag härom skall läggas fram i budgetpropositionen 1978.

Under budgetåren 1976/77 och 1977/78 gäller en förordning, som medger att kurser inom kommunal vuxenutbildning i vissa fall får startas med lägre deltagarantal än normalt. Regeringen avser att ersätta denna förordning med permanenta bestämmelser med motsvarande innehåll.

I propositionen föreslås att antalet undervisningstimmar skall minskas med 20 %, om antalet stadigvarande deltagare sjunker från tolv till lägst åtta. Liknande regler föreslås gälla för de kurser som får starta med lägre antal deltagare än tolv.

Propositionen innehåller också förslag om en försöksverksamhet med etappindelning av kurser på grundval av SÖ:s förslag om linje- och ämneskonstruktion inom kommunal vuxenutbildning. Försöket skall starta höstterminen 1978 och pågå under tre år.

Vidare aviseras i propositionen att regeringen kommer att tillsätta en särskild kommitté med uppdrag att göra en översyn av den kommunala vuxenutbildningen. Definitiv ställning till dess organisation, omfattning och närmare utformning i framtiden bör tas först sedan detta arbete slutförts.

Motionerna

Motion väckt under allmänna motionstiden vid riksmötet 1975/76

1975/76: 1465 av Ove Nordstrandh m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att arvodestjänster som huvudlärare och institutionsföreståndare eller — beroende på beslut i anledning av proposition om skolans inre arbete — motsvarande tjänster inrättas vid de särskilda skolenheterna för kommunal vuxenutbildning.

Motioner väckta under allmänna motionstiden vid riksmötet 1976/77

1976/77: 377 av Birgitta Rydle (m) och Allan Åkerlind (m) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen i avvaktan på gymnasieutredningens förslag tillskapar samarbetsgrupper mellan arbetsmarknadsutbildningscentra (AMU-centra) och representanter för berörda kommuners vuxenutbildning för undvikande av dubblering av kurser och onödig konkurrens,

1976/77: 951 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen antar riktlinjer för vuxenutbildningen byggda bl. a. på följande principer:

1. nya demokratiska mål för undervisningen, varvid man utgår från de vuxenstuderandes behov,
2. uppsökande verksamhet i de fackliga organisationernas regi,
3. studiedemokrati — de vuxenstuderande ges större beslutanderätt över sin egen miljö genom införandet av bl. a. skolråd och klassråd,
4. betygen avskaffas,
5. förbättrad studierådgivning och ökat timantal,

1976/77: 1152 av Åke Gillström m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära sådana statsbidragsregler att kvarbli-vande diskriminering av vuxenutbildningen i förhållande till ungdomsskolan elimineras i enlighet med vad i motionen anförts beträffande statsbidrag till lokaler och utrustning samt poängsättningen för alfabetiseringsundervisningen.

Motioner väckta med anledning av propositionen

1977/78: 104 av Hans Nyhage (m) vari yrkas att riksdagen

1. avslår förslaget om linje- och ämneskonstruktion med etappindelning,

2. avslår förslaget om lägre deltagarantal än normalt i kurser inom kommunal vuxenutbildning,

3. uttalar att den aviserade kommittén för översyn av den kommunala vuxenutbildningen ej tillsätts i avvaktan på folkbildningsutredningens slutbetänkande,

1977/78: 105 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen

1. beslutar att avslå propositionen 1977/78: 36,

2. hos regeringen hemställer om att en ny proposition angående den kommunala vuxenutbildningen baserad på kommitténs för studiestöd åt vuxna (SVUX) förslag snarast föreläggs riksdagen och att därvid beaktas dels vad som i motionen anförs, dels följande riktlinjer:

a) Rätten till en bra ekonomi. Studielön införs från 16 år.

b) Nya demokratiska mål för undervisningen, varvid man utgår från de vuxenstuderandes behov.

c) Uppsökande verksamhet i de fackliga organisationernas regi.

d) Studiesociala åtgärder i form av fria läromedel och fri kost. Förbättrad hälso- och sjukvård för de vuxenstuderande.

e) Rätt till en bra barnstugeplats för alla barn.

f) Studiedemokrati — de vuxenstuderande ges större beslutanderätt över sin egen miljö genom införandet av bl. a. skolråd och klassråd.

g) Betygen avskaffas.

h) Förbättrad studierådgivning och ökat timantal.

Utskottet

Kommunal vuxenutbildning omfattar enligt beslut av 1967 års riksdag (prop. 1967: 85, SU 1967: 117, rskr 1967: 277) utbildning som motsvarar utbildningen enligt läroplanerna för grundskolans högstadium och för gymnasieskolan. Dessutom finns s. k. särskild yrkesinriktad utbildning. Verksamheten regleras av förordningen (1971: 424) om kommunal och statlig vuxenutbildning (ändrad senast 1977: 550). Vidare anordnas med bidrag av statsmedel grundutbildning för vuxna (alfabetiseringsundervisning).

Förslag om en rad förändringar och resursförstärkningar inom den kommunala vuxenutbildningen har lämnats av kommittén för studiestöd åt vuxna (SVUX) i betänkandet (SOU 1975: 59) Utbildning för vuxna. Vissa av dessa förslag aktualiserades genom motioner till riksmötet 1975/76. I sitt betänkande UbU 1975/76: 23 framhöll utbildningsutskottet med anledning av dessa motioner att det var angeläget att SVUX förslag bereddes skyndsamt. Målet för beredningsarbetet borde vara att en proposition om förstärkning av den kommunala vuxenutbildningen på grundval av SVUX förslag skulle läggas fram för riksdagen hösten 1977. Utskottet

föreslog att riksdagen skulle ge detta till känna för regeringen, och riksdagen biträdde utskottets förslag (rskr 1975/76: 281).

Skolöverstyrelsen (SÖ) har på regeringens uppdrag den 2 mars 1977 lagt fram ett förslag om linje- och ämneskonstruktion inom kommunal vuxenutbildning. Förslaget är grundat bl. a. på vad föredragande statsrådet i propositionen 1975: 9 om reformering av högskoleutbildningen m. m. anfört om kompletteringsmöjligheter inom den kommunala vuxenutbildningens ram för att få behörighet för högskolestudier. Vidare har SVUX tankegångar om ett system med etappvis utbildning inom kommunal vuxenutbildning bearbetats och vidareutvecklats.

Frågor som rör den kommunala vuxenutbildningen övervägs för närvarande inom folkbildningsutredningen (U 1975: 19) och gymnasieutredningen (U 1976: 10). I folkbildningsutredningens direktiv sägs bl. a. att det finns behov av att få klarare gräns mellan studieförbundens verksamhet och kommunal vuxenutbildning samt av att finna former för samverkan på villkor som båda parter kan godta. Gymnasieutredningen skall undersöka förutsättningarna för ett närmare samarbete mellan gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning samtidigt som målet för dessa utbildningar bibehålls oförändrat.

I förevarande proposition 1977/78: 36 redovisas att kommunal vuxenutbildning för närvarande anordnas i praktiskt taget alla kommuner. Det råder emellertid en regional obalans. Den kommunala vuxenutbildningens omfattning skiftar också från någon enstaka kurs i många små kommuner till ett jämförelsevis rikhaltigt utbud i storstäder och större tätorter. Enligt föredragande statsrådets mening bör målet vara att alla vuxna, oberoende av bostadsort, skall ha tillgång till kurser inom kommunal vuxenutbildning i ämnen som krävs för att bli behörig att antas till högskoleutbildning. Vidare måste möjligheter finnas för alla vuxna att få förberedande utbildning på grundskolenivå. Det är därför enligt statsrådets mening nödvändigt att komma till rätta med den regionala obalansen. Även en förändring och förenkling av organisationen anses önskvärd för att bl. a. undvika att undervisning i samma ämne med olika timal och olika uppläggning erbjuds på olika linjer.

Föredragande statsrådet anser det angeläget att genom en särskild utredning samla in och utvärdera hittills gjorda erfarenheter av den kommunala vuxenutbildningen.

Med hänsyn bl. a. till det rådande ekonomiska läget tar regeringen i propositionen inte ställning till mer än en begränsad del av de förslag till förändringar inom vuxenutbildningen som lagts fram av SVUX och SÖ. Uppskoven motiveras också av behovet av en samlad översyn av den kommunala vuxenutbildningen och till pågående arbete inom folkbildningsutredningen och gymnasieutredningen.

Avslag på propositionen i dess helhet yrkas i motionen 1977/78: 105 (yrkandet 1). Motionärerna anser att en rad studiesociala, studiedemo-

kratiska och pedagogiska åtgärder är nödvändiga för att de vuxenstuderandes situation skall kunna förbättras och för att den sociala snedrekryteringen skall kunna motverkas. Motionärerna vill därför att riksdagen inte nu beslutar om någon förändring av den kommunala vuxenutbildningen. De hemställer (yrkandet 2) att riksdagen i stället skall begära en ny proposition om den kommunala vuxenutbildningen. I denna nya proposition skall bl. a. beaktas dels motionärernas synpunkter på den nu aktuella propositionens förslag, dels av motionärerna angivna riktlinjer för studielön, studiedemokrati, uppsökande verksamhet, studiesociala åtgärder, barntillsyn, betyg, studierådgivning och timantal i undervisningen.

Utskottet anser det angeläget att riksdagen nu beslutar om den i propositionen föreslagna delreformen. Utskottet är alltså inte berett föreslå riksdagen att enligt hemställan i motionen 1977/78: 105 avslå propositionen 1977/78: 36 och begära en ny proposition. Utskottet avstyrker därför motionen 1977/78: 105.

Utskottet behandlar i det följande propositionens olika delfrågor samt ett antal motioner om kommunal vuxenutbildning väckta dels med anledning av propositionen, dels vid riksmötena 1975/76 och 1976/77. Först tar utskottet upp frågan om en ny utredning samt vissa principiella frågor som rör den kommunala vuxenutbildningen. Därefter behandlar utskottet olika förslag som rör reglerna för statsbidrag till kommunal vuxenutbildning. Slutligen behandlas förslaget om linje- och ämneskonstruktion för den kommunala vuxenutbildningen.

Den i propositionen aviserade kommittén med uppdrag att göra en översyn av den kommunala vuxenutbildningen bör enligt motionen 1977/78: 104 (yrkandet 3) inte tillsättas förrän folkbildningsutredningens slutbetänkande föreligger. Motionären anser att folkbildningsutredningens arbete i hög grad berör sådana frågor som en *ny utredning* avses omfatta. Han erinrar också om att en företrädare för den kommunala vuxenutbildningen numera knutits till folkbildningsutredningen.

Den kommunala vuxenutbildningen fick sin nuvarande utformning för tio år sedan genom den då beslutade vuxenutbildningsreformen (prop. 1967: 85, SU 1967: 117, rskr 1967: 277). Därefter har erfarenheter gjorts som nu bör samlas in och utvärderas med beaktande av de ytterligare erfarenheter som framkommit under den försöksverksamhet som startats efter det SVUX avslutat sitt arbete år 1975, t. ex. det i propositionen föreslagna försöket med etappindelning av kurser i samma ämne. Utskottet anser att det kan vara värdefullt att bl. a. denna uppgift anförtros en särskild utredning om den kommunala vuxenutbildningen. Eftersom utredningen avses omfatta frågor som berörs av arbetet inom folkbildningsutredningen och gymnasieutredningen bör de tre utredningarna självfallet nära samverka. Utskottet, som förutsätter att dubbelarbete inte kommer till stånd, kan inte finna tillräckliga skäl anförda för att tillsättandet

av den aviserade utredningen skall uppskjutas till dess folkbildningsutredningen redovisat resultatet av sitt arbete. Utskottet anser alltså att riksdagen bör avslå yrkandet 3 i motionen 1977/78: 104.

Det rika utbudet av utbildning för vuxna har enligt motionen 1976/77: 377 i vissa fall skapat problem på grund av att på samma ort likartad utbildning erbjudits inom kommunal vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning. Det finns enligt motionärernas mening då risk för att eleverna inte räcker till och att kurser måste ställas in till förfång för elever och kursanordnare. I avvaktan på kommande utredningsförslag om bl. a. *samverkan* mellan kommunal vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning bör regeringen tillskapa samarbetsgrupper mellan arbetsmarknadsutbildningscentra (AMU-centra) och representanter för berörda kommuners vuxenutbildning. Genom en sådan åtgärd bör man, anser motionärerna, undvika dubblerade kurser och onödigt konkurrens.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att problemet med dubbla kurser måste lösas. I många fall bör det, som också påpekas i propositionen, kunna ske genom ett frivilligt och icke formaliserat samrådsförfarande.

Enligt beslut av regeringen den 18 maj 1977 får läroplaner för allmänna ämnen och preparandkurser inom arbetsmarknadsutbildning (AMU) tillämpas försöksvis — efter samråd med länsarbetsnämnden — inom kommunal vuxenutbildning i Botkyrka, Gävle, Haninge och Sandvikens kommuner fr. o. m. den 1 juli 1977 och tills vidare. Försöksverksamheten innebär att AMU-elever följer undervisningen inom den kommunala vuxenutbildningen i de kursavsnitt som motsvarar läroplanerna för arbetsmarknadsutbildningen. AMU-eleverna får inte räknas in i det antal elever som behövs för att kurs inom den kommunala vuxenutbildningen skall kunna starta. Utskottet ser denna försöksverksamhet som ett led i en utveckling mot ökade samordningsmöjligheter där även andra samverkansformer kan komma att prövas. Mot denna bakgrund anser utskottet att motionen 1976/77: 377 inte behöver föranleda någon riksdagens åtgärd.

Nya demokratiska mål för vuxenutbildningen utgående från de vuxenstuderandes behov krävs i motionen 1976/77: 951 (yrkandet 1). Motionärerna anser att den sociala snedrekryteringen till den statliga och kommunala vuxenutbildningen beror på att undervisningen inte utgår från de kortutbildades krav. Studierna skall vara undersökande och utgå från dels egna erfarenheter, dels aktivt uppsökande studiearbete.

Utskottet vill erinra om att SVUX föreslagit att den kommunala vuxenutbildningen i större utsträckning bör anpassas till de vuxnas skiftande erfarenheter och behov. Till denna uppfattning, som delas av föredraganden statsrådet, ansluter sig även utskottet. Det är således inte nödvändigt att vuxna skall behöva läsa alla ämnen eller alla delar av kursen i ett ämne enligt läroplanerna för ungdomsskolan. I stället bör de vuxnas erfaren-

heter tas till vara och kompletteras. Ställning till den kommunala vuxenutbildningens organisation, omfattning och närmare utformning i framtiden bör tas först då resultat föreligger från den aviserade utredningen om den kommunala vuxenutbildningen. Riksdagen bör alltså avslå yrkandet 1 i motionen 1976/77: 951.

De studerande bör enligt yrkandet 3 i samma motion få möjlighet att påverka sin utbildning. I syfte att uppnå en ökad *studiedemokrati* föreslår motionärerna att rektors beslutsfunktioner skall överföras på ett skolråd. Vidare skall obligatoriska »klassråd» — varmed torde menas kursråd — bestående av lärare och elever diskutera och besluta om undervisningens uppläggning.

I gymnasieutredningens direktiv sägs att »demokratiseringsprocessen på arbetsmarknaden understryker betydelsen av att utbildningen stimulerar de studerande till medbestämmande och gemensamt ansvarstagande både under utbildningstiden och i arbetslivet och samhället. Kommittén bör i sina överväganden beakta den pågående utvecklingen och föreslå de förändringar som behövs för gymnasieskolans del». Utskottet anser att detta självklart gäller även en fortgående reformering av vuxenutbildningen. Något särskilt uttalande från riksdagens sida för att detta önskemål skall bli beaktat i den nya utredningen om den kommunala vuxenutbildningen är enligt utskottets mening inte nödvändigt, varför riksdagen bör avslå yrkandet 3 i motionen 1976/77: 951.

Ett enhälligt utbildningsutskott uttalade våren 1976 att riksdagens ställningstaganden i *betygsfrågan* måste anstå till dess 1973 års betygsutredning lagt fram sina förslag och remissbehandlingen av desamma ägt rum (prop. 1975/76: 39, UbU 1975/76: 30, rskr 1975/76: 367). Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen avslår yrkandet 4 i motionen 1976/77: 951.

SVUX har föreslagit att de nya resurser som kan komma att tillföras kommunal vuxenutbildning i första hand bör tas i anspråk för att främja utbildning som ger både formell och reell kompetens för fortsatta studier eller för yrkesverksamhet samt för att komma till rätta med den geografiska snedfördelningen inom vuxenutbildningens utbud. Föredragande statsrådet delar uppfattningen att detta normalt bör vara fallet. Utskottet som i princip är av samma åsikt tar nu upp frågor som rör *reglerna för statsbidrag* till kommunal vuxenutbildning.

Problemen med den geografiska obalansen i utbudet inom kommunal vuxenutbildning skall enligt SVUX förslag lösas genom ett system där kurser i centrala ämnen på grundskole- och gymnasieskolenivå får anordnas i viss garanterad omfattning i varje kommun. Utredningen har också föreslagit en garanterad skolledarresurs för att möjliggöra en bättre planering av kursutbudet. Med hänsyn till det ekonomiska läget och

till att vissa remissinstanser önskar att problemen med gränsdragning mellan folkbildningsverksamhet och kommunal vuxenutbildning först skall lösas är föredragande statsrådet inte beredd att nu genomföra SVUX förslag. En viss förstärkning av skolledarresurserna anses dock nödvändig. Avsikten är att vissa medel skall ställas till SÖ:s förfogande för att tilldelas kommuner som har en nystartad kommunal vuxenutbildning eller en begränsad kommunal vuxenutbildning i förhållande till befolkningsunderlaget. Statsrådet avser att återkomma till denna fråga i budgetpropositionen år 1978.

På grundval av förslag från SÖ beslöt riksdagen vid riksmötet 1976/77 att grundutbildning för vuxna (alfabetiseringsundervisning) från och med budgetåret 1977/78 skall bekostas från anslaget till kommunal vuxenutbildning (prop. 1976/77: 100, bil. 12, s. 396—410, 420—427, UbU 1976/77: 19, rskr 1976/77: 176). Enligt SÖ:s förslag borde samma poängsättning för beräkning av skolledarresurser gälla för denna grundutbildning som gäller för övrig kommunal vuxenutbildning. Detta förslag har ej genomförts.

I motionen 1976/77: 1152 hemställs att kvardröjande diskriminering av vuxenutbildningen i förhållande till ungdomsskolan skall undanröjas bl. a. genom att SÖ:s förslag om poängsättning för grundutbildningen införs.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1978/79 har SÖ ånyo begärt att poängsättning skall införas för grundutbildning av vuxna. SÖ beräknar att den därav följande nedsättningen av undervisningsskyldigheten för studierektorer m. m. kommer att kosta ca 2 milj. kr.

Då frågan nu är under prövning inom regeringskansliet föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1152 såvitt den gäller poängsättning av grundutbildning för vuxna.

Arvodestjänster som huvudlärare och institutionsföreståndare finns för närvarande inrättade bl. a. för grundskolans högstadium och gymnasieskolan enligt vissa bestämda regler. Enligt riksdagens beslut om skolans inre arbete (SIA) skall de medel som i dag är disponibla för bl. a. dessa funktioner i grundskolan finnas tillgängliga för ändamålet även sedan SIA-skolan införts. Beslut om hur arbetsuppgifterna skall utformas och fördelas skall emellertid fattas lokalt (prop. 1975/76: 39, UbU 1975/76: 30, rskr 1975/76: 367).

Enligt motionen 1975/76: 1465 bör arvodestjänster som huvudlärare och institutionsföreståndare eller motsvarande tjänster inrättas vid de särskilda skolenheterna för kommunal vuxenutbildning. Motionärerna anser att det inte finns någon anledning att behandla en skolform som den kommunala vuxenutbildningen med dess omfattning och samhällsbetydelse annorlunda än ungdomsskolan i pedagogiskt och organisatoriskt avseende.

SÖ anser i sin anslagsframställning för budgetåret 1978/79 att arvodes-

tjänster som institutionsföreståndare bör inrättas vid de särskilda skolenheterna för kommunal vuxenutbildning. Då frågan om arvodestjänster till viss del numera är under prövning inom regeringskansliet föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen 1975/76: 1465.

Statsbidrag till byggnadsarbeten för undervisningslokaler i den kommunala vuxenutbildningen bör enligt SVUX förslag utgå enligt samma regler som gäller för det allmänna skolväsendet. Likaledes bör statsbidrag utgå för kostnader för att anskaffa första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel och hörselteknisk utrustning. Föredragande statsrådet anför att en viktig förutsättning för starten av den kommunala vuxenutbildningen varit och fortfarande är att ungdomsskolans lokaler, materiel osv. skall utnyttjas för vuxenutbildningen. Han är därför inte beredd att biträda SVUX förslag och erinrar om att gymnasieutredningen skall överväga samverkan mellan gymnasieskolan, kommunal vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning för att få till stånd ett bättre utnyttjande av bl. a. lokaler och utrustning.

Enligt motionen 1976/77: 1152 har samhällets alla insatser på utbildningsområdet inte haft de önskade utjämnande effekterna. Ytterligare insatser anses nödvändiga särskilt inom vuxenutbildningen. Motionärerna anser att vuxenutbildningen inte alltid har möjlighet att utnyttja en reserv av resurser inom ungdomsskolan så som avsikten varit. Vuxenutbildningen bör därför få samma fördelar som ungdomsskolan då det gäller bidrag till lokaler och utrustning.

Med erinran om nyssnämnda förutsättning och med hänsyn till att resursutnyttjandet prövas inom gymnasieutredningen anser utskottet att riksdagen bör avslå motionen 1976/77: 1152 i vad den avser statsbidrag till byggnadsarbeten och undervisningsmateriel för kommunal vuxenutbildning.

Kurser får normalt starta inom den kommunala vuxenutbildningen om deltagarantalet beräknas varaktigt uppgå till lägst tolv, i glesbygd åtta. Regeringen har för budgetåren 1976/77 och 1977/78 medgivit att kurser med lägre deltagarantal än normalt får starta i fyra olika fall. Försöket har enligt föredragande statsrådet utfallit positivt. Regeringen avser därför att från och med den 1 juli 1978 ersätta förordningen om försöksverksamheten med permanenta bestämmelser med i stort sett motsvarande innehåll.

Frågan om deltagarantalet i kurser inom den kommunala vuxenutbildningen berör enligt motionen 1977/78: 104 (yrkandet 2) i mycket hög grad folkbildningsutredningens arbete. Sådana konkreta åtgärder som förändrar förutsättningarna för vuxenutbildningen bör enligt motionärens mening inte vidtas förrän folkbildningsutredningen avslutat sitt arbete.

Utskottet anser att ett regeringsbeslut nu om nya permanenta bestämmelser om deltagarantalet inom den kommunala vuxenutbildningen inte hindrar att frågan kan prövas på nytt då resultaten från folkbildnings-

utredningen och den aviserade utredningen om den kommunala vuxenutbildningen föreligger. Riksdagen bör därför avslå yrkandet 2 i motionen 1977/78: 104.

Utöver det antal statsbidragsberättigade undervisningstimmar som medges för varje kurs inom kommunal vuxenutbildning utgår statsbidrag i form av ett schablon tillägg som får användas för stödundervisning, studiehandledning samt studie- och yrkesorientering. Schablon tillägget utgår med vissa procentsatser av antalet undervisningstimmar.

Enligt motionen 1976/77: 951 är studierådgivningen inom den kommunala vuxenutbildningen försummad. Motionärerna hemställer om förbättrad studierådgivning och kräver ökade resurser (yrkandet 5).

SÖ anför i sin anslagsframställning för budgetåret 1978/79 att det är nödvändigt att SVUX förslag om förstärkning av schablon tillägget genomförs. SÖ beräknar merkostnaden härför till ca 3,5 milj. kr. Med hänvisning till att förslag om höjning av schablon tillägget nu prövas inom regeringens kansli föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen 1976/77: 951 yrkandet 5 i vad det avser ökade resurser till studierådgivning.

Ett ökat timantal för kurser inom den kommunala vuxenutbildningen förordas i motionen 1976/77: 951 (yrkandet 5). Motionärerna erinrar om att ungdomsskolans läroplaner skall följas inom vuxenutbildningen samtidigt som betydligt färre timmars undervisning står till förfogande. Motionärerna hävdar att mera tid krävs då klasserna har mycket skiftande sammansättning och många elever är studieovana.

Enligt SVUX är en generell ökning av undervisningstiden ingen lämplig lösning på detta problem. Hänsyn måste bl. a. tas till att de vuxenstudera på grund av yrkesarbete och familjeansvar ofta måste koncentrera studierna till en relativt kort period eller studera på fritid vid sidan av yrkesarbete, ibland med oregelbunden arbetstid. Enligt SVUX mening, vilken delas av föredragande statsrådet, bör i stället undervisningens innehåll och utformning bättre anpassas till de vuxnas situation. Med hänvisning till det anförda och till det pågående och kommande utredningsarbetet rörande vuxenutbildning anser utskottet att riksdagen bör avslå motionen 1976/77: 951 yrkandet 5 i vad det avser ökat timantal.

I samma motion föreslås (yrkandet 2) att riksdagen skall anta riktlinjer för vuxenutbildningen byggda bl. a. på uppsökande verksamhet i de fackliga organisationernas regi.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionen 1976/77: 951 yrkandet 2 med hänvisning till att riksdagen år 1975 beslöt att bidrag skall utgå till de fackliga organisationerna för uppsökande verksamhet på arbetsplatser och för utbildning av studieorganisatörer (prop. 1975: 23, UbU 1975: 16, rskr 1975: 177). Innevarande budgetår har 10 milj. kr. avsatts för den uppsökande verksamheten. För nästa budgetår föreslår SÖ en ökning av medlen för den uppsökande verksamheten till 19 milj. kr.

I propositionen föreslås att riksdagen skall godkänna riktlinjer för för-

söksverksamhet med etappindelning inom den kommunala vuxenutbildningen. Förslaget, som med vissa ändringar grundas på ett förslag från SÖ, innebär bl. a. att olika kurser i samma ämne enligt läroplanerna för grundskolans högstadium och gymnasieskolans olika linjer samordnas till en sammanhängande studiegång genom att ämnet delas upp i som mest fyra på varandra byggande etapper. Varje etapp skall omfatta en gemensam grunddel och en fördjupningsdel. Varje etapp skall betraktas som en ny kurs. Försöket skall inledas hösten 1978 och pågå i tre år. Högst 15 kommuner med olika storlek och struktur avses få delta i försöket.

Förslaget om försök med ny linje- och ämneskonstruktion för den kommunala vuxenutbildningen bör enligt motionen 1977/78: 104 (yrkandet 1) avslås av riksdagen. Det är enligt motionären naturligt att folkbildningsutredningens slutbetänkande inväntas innan sådana konkreta åtgärder som den föreslagna försöksverksamheten genomförs.

Utskottet anser att riksdagen bör godkänna de föreslagna riktlinjerna för en försöksverksamhet med samordning och etappindelning av olika kurser inom den kommunala vuxenutbildningen och således avslå yrkandet 1 i motionen 1977/78: 104. Enligt utskottets mening är det nämligen värdefullt om erfarenheter från undervisning ordnad på detta sätt kan tillföras utredningsarbetet inom de kommittéer som skall lägga fram förslag som rör den kommunala vuxenutbildningen. Utskottet vill därvid betona att verksamheten är ett försök och att riksdagens godkännande av detta försök givetvis inte innebär något definitivt ställningstagande till den kommunala vuxenutbildningens framtida organisation.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande yrkande om avslag på propositionen 1977/78: 36 och begäran om ny proposition avslår motionen 1977/78: 105,
2. att riksdagen beträffande uppskov med tillsättande av en utredning om den kommunala vuxenutbildningen avslår motionen 1977/78: 104 yrkandet 3,
3. att riksdagen beträffande samarbetsgrupper mellan arbetsmarknadsutbildning och kommunal vuxenutbildning avslår motionen 1976/77: 377,
4. att riksdagen beträffande nya mål för vuxenutbildningen avslår motionen 1976/77: 951 yrkandet 1,
5. att riksdagen beträffande studiedemokrati avslår motionen 1976/77: 951 yrkandet 3,
6. att riksdagen beträffande avskaffande av betygen avslår motionen 1976/77: 951 yrkandet 4,
7. att riksdagen beträffande poängsättning av grundutbildning för vuxna avslår motionen 1976/77: 1152 i denna del,
8. att riksdagen beträffande arvodestjänster som huvudlärare och institutionsföreståndare avslår motionen 1975/76: 1465,

9. att riksdagen beträffande statsbidrag till byggnadsarbeten och undervisningsmateriel avslår motionen 1976/77: 1152 i denna del,
10. att riksdagen beträffande deltagarantal i kurser inom kommunal vuxenutbildning avslår motionen 1977/78: 104 yrkandet 2,
11. att riksdagen beträffande ökade resurser till studierådgivning avslår motionen 1976/77: 951 yrkandet 5 i denna del,
12. att riksdagen beträffande ökat timantal avslår motionen 1976/77: 951 yrkandet 5 i denna del,
13. att riksdagen beträffande uppsökande verksamhet avslår motionen 1976/77: 951 yrkandet 2,
14. att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78: 36 och med avslag på motionen 1977/78: 104 yrkandet 1 godkänner de föreslagna riktlinjerna för försöksverksamhet med etappindelning av olika kurser i samma ämne enligt läroplanerna för grundskolans högstadium och gymnasieskolan,

Stockholm den 1 december 1977

På utbildningsutskottets vägnar

STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Stig Alemyr (s), Claes Elmstedt (c), Ove Nordstrandh (m), Hans Jönsson (s), Sven Johansson (c), Bengt Wiklund (s), Linnea Hörlén (fp), Lars Gustafsson (s), Gösta Karlsson (c), Lena Hjelm-Wallén (s), Per-Olof Strindberg (m), Roland Sundgren (s), Helge Hagberg (s), Jörgen Ullenhag (fp) och Lennart Bengtsson (c).

Särskilt yttrande

beträffande *ny utredning om kommunal vuxenutbildning* av Stig Alemyr, Hans Jönsson, Bengt Wiklund, Lars Gustafsson, Lena Hjelm-Wallén, Roland Sundgren och Helge Hagberg (samtliga s):

I propositionen 1977/78: 36 om kommunal vuxenutbildning aviseras bl. a. att en särskild kommitté skall tillsättas om den kommunala vuxenutbildningen. Där antyds också kortfattat kommitténs uppgifter.

Det ligger exklusivt inom regeringens kompetens både att tillsätta utredningar och att utforma direktiven till dessa. Vi skulle därför egentligen sakna anledning att nu göra några kommentarer. De två sista meningarna i avsnitt "5.5.3 Ny utredning" på s. 49 i propositionen har emellertid fått en formulering som ger anledning till ett par kommentarer. Meningarna lyder: "Kommittén om den kommunala vuxenutbildningen kommer även att åläggas att överväga frågor som berörs av andra utredningar. Den bör därför samråda med bl. a. gymnasieutredningen och folkbildningsutred-

ningen." Vid behandlingen i utskottet har framgått att uttrycket "— — — åläggas att överväga frågor som berörs av andra utredningar." avser frågor som just gymnasieutredningen och folkbildningsutredningen arbetar med.

Mot den bakgrunden vill vi nu uttala att vi anser det märkligt att vissa frågor uppenbarligen skall dubbelutredas. Det stämmer illa med de många uttalanden som från borgerligt håll under åratals gjorts om ett svällande utredningsväsende. Det borde enligt vår mening räcka om den nya utredningen behandlar områden som *inte* täcks av redan arbetande utredningar, såvida inte avsikten reellt är att frånta dessa utredningar givna arbetsuppgifter genom att bygga upp en "paraplyutredning".

